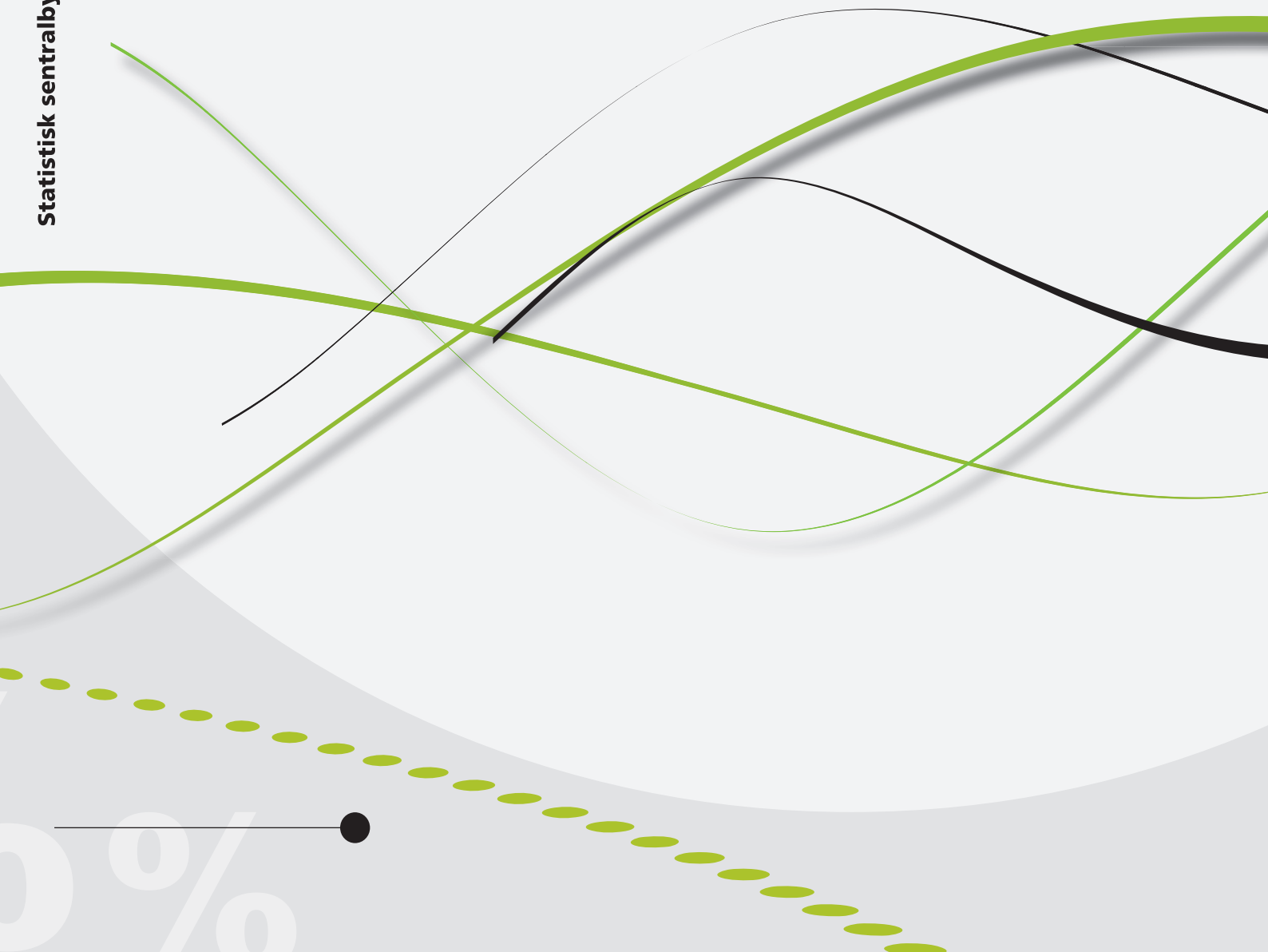

*Magnus Helliesen, Ella Tenmann Melsom,
Marius Scheele*

Fordeling av husholdningenes inntekt og konsum på husholdningstype og inntektsdesil

- Med utgangspunkt i nasjonalregnskapet

*Magnus Helliesen, Ella Tenmann Melsom,
Marius Scheele*

**Fordeling av husholdningenes inntekt og
konsum på husholdningstype og inntektsdesil**
- Med utgangspunkt i nasjonalregnskapet

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 27. juni 2017

ISBN 978-82-537-9560-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-9561-4 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Nasjonalregnskapet gir viktig informasjon om husholdningenes inntekt, konsum og sparing på aggregert nivå, men disse makrotallene sier ingenting om ulikhet. Mer kunnskap om fordelingen i befolkningen er viktig for å få en bedre forståelse av levestandarden i befolkningen.

I denne rapporten ble nasjonalregnskapets makrotall kombinert med mikrodata fra inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen. Målet med analysen har vært å få et bedre bilde av fordelingen av inntekt, konsum og sparing i befolkningen. I og med at den nyeste forbruksundersøkelsen ble gjennomført i 2012, er det dette året som er i fokus.

Målet med analysen har vært å få et bedre bilde av fordelingen av inntekt, konsum og sparing i befolkningen. I og med at den nyeste forbruksundersøkelsen ble gjennomført i 2012, er det dette året som er i fokus.

Rapporten følger flere i rekken som er publisert etter at det har blitt et økt fokus på ulikhet og fordeling de senere årene.

Statistisk sentralbyrå, 27/5-2017

Lise Dalen Mc Mahon

Sammendrag

I dette prosjektet er forbruksundersøkelsen og inntekts- og formuesstatistikken kombinert med makrostørrelser fra nasjonalregnskapet for 2012. Formålet er å se hvordan inntekt, konsum og sparing er fordelt mellom ulike typer husholdninger. Befolkningen er delt inn i demografiske grupper utfra alder, sivilstatus og hvorvidt man har barn. Det er også foretatt en fordeling på inntektsdesiler. Årsaken til at 2012 er brukt i analysen, er at dette er det nyeste året vi har forbruksundersøkelse for.

Inntekten og konsumet er høyest i gruppene par med barn og lavest i blant aleneboende. Lønnsinntekter er den største inntektskomponenten i alle husholdningene bortsett fra husholdningene der hovedinntektstakeren er over 65 år; i denne gruppen kommer hovedinntekten fra overføringer.

Konsum og sparing er økende med disponibel inntekt. Dersom en kun hadde sett på lønns- og formuesinntekter ville ulikheten mellom inntektsdesilene vært enda større, men siden netto overføringer er negative i de høyeste desilene og positive i de laveste blir forskjellen noe mindre.

Abstract

In this project, the survey of consumer expenditure and income and wealth statistics are combined with National accounts data. The main purpose is to study how income, consumption and savings are distributed among different types of households. The population is divided into demographic groups based on age, civil status and whether they have children or not. In addition, households are divided into income quantiles. The consumer expenditure survey was last conducted in 2012, and is the year this analysis is based on.

Income and consumption are highest in the groups of couples with children and the lowest among people living alone. Wage income is the biggest income component in all households, except for households where the main income earner is over 65 years old; In this group, the main income comes from transfers.

Consumption and savings are increasing with disposable income. If one had only looked at wages and income from capital, the difference between the income quantiles would be even greater, but since net transfers are negative in the highest quantiles and positive in the lowest, the difference becomes somewhat smaller.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Introduksjon og motivasjon	7
2. Kilder	8
2.1. Inntekts- og kapitalregnskapet	8
2.2. Inntekts- og formuesstatistikk.....	8
2.3. Forbruksundersøkelsen	8
3. Metode	10
3.1. Fordeling ulike typer husholdninger	10
3.2. Fordeling på inntektsdesiler	11
4. Resultater	12
4.1. Husholdningstyper	12
4.2. Inntektsdesiler	15
4.3. Varer og tjenester som det offentlige betaler på vegne av husholdningene.....	17
Referanser	18
Vedlegg A: Tabeller	19
Figurregister	21
Tabellregister	22

1. Introduksjon og motivasjon

Nasjonalregnskapet gir viktig informasjon om husholdningenes inntekt, konsum og sparing på aggregert nivå, men disse makrotallene sier ingenting om ulikhet. Mer kunnskap om fordelingen i befolkningen er viktig for å få en bedre forståelse av levestandarden i befolkningen.

I denne rapporten ble nasjonalregnskapets makrotall kombinert med mikrodata fra inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen. Målet med analysen har vært å få et bedre bilde av fordelingen av inntekt, konsum og sparing i befolkningen. Variablene det ble fordelt etter er demografiske husholdningstyper og inntektsdesiler. I og med at den nyeste forbruksundersøkelsen ble gjennomført i 2012, er det dette året som er i fokus.

Rapporten følger flere i rekken som er publisert etter at det har blitt et økt fokus på ulikhet og fordeling de senere årene. Det ble i 2009, blant annet som følge av finanskrisen, satt ned en kommisjon, «Stiglitz-Sen-Fitoussi kommisjonen», som skulle undersøke mulighetene for å lage alternative mål på økonomisk og sosial utvikling (red anm.). Kommisjonen konkluderte blant annet med at det er viktig med økt fokus på husholdningene for å bedre kunne måle befolkningens velstand¹. Canada, Australia og Israel er blant landene som har publisert rapporter der de har analysert fordelingen i befolkningen.

Statistisk sentralbyrå publiserer allerede statistikk der inntekt og forbruk er brutt ned på husholdningstyper, i henholdsvis inntekts- og formuesstatistikken og forbruksundersøkelsen. Denne rapporten gir hovedsakelig to nye bidrag til den eksisterende statistikken. For det første får man ved å sammenstille husholdningenes inntekt og forbruk også fordelt sparing. I tillegg får man gjennom å koble inntekts- og formuesstatistikken og forbruksundersøkelsen sammen med nasjonalregnskapet, statistikk som er sammenlignbar på tvers av land. Dette følger av at nasjonalregnskapet er pålagt å følge internasjonale standarder.

Det er flere begrensninger med analysen, som gjør at resultatene vi kommer fram til må tolkes med forsiktighet. Det er blant annet foretatt en del antagelser og tilpasninger for å kunne kombinere tre statistikker med ulike definisjoner og konsepter. I tillegg er det flere utfordringer knyttet til forbruksundersøkelsen, som er en utvalgsbasert spørreundersøkelse.

¹ I rapporten «GDP and beyond – Measuring progress in a changing world»

2. Kilder

2.1. Inntekts- og kapitalregnskapet

Nasjonalregnskapet publiserer årlig inntekts- og kapitalregnskap (IKR) som viser et fullstendig regnskap for Norge, fordelt på ulike sektorer. Regnskapet viser detaljerte inntekter og utgifter, samt saldoboster som driftsresultat, disponibel inntekt og sparing. I denne analysen er målet å fordele verdiene til husholdningssektoren på ulike husholdningsgrupper for å se hvordan disponibel inntekt, konsum og sparing fordeler seg. Husholdningssektoren består av selvstendig næringsdrivende og lønnstakere. Sammenlignet med andre statistikker som viser husholdningenes inntekter og utgifter, inneholder IKR en del beregnede størrelser som ikke er observerbare på kontoen til vanlige lønnstakere. Sparebegrepet vil derfor omfatte mer enn det man normalt anser for sparing. Verdien av sparing i IKR inneholder blant annet premier betalt til pensjonskasser, både betalt av arbeidsgiver og arbeidstaker, samt avkastning husholdninger har hatt på sine pensjonsfond i løpet av regnskapsåret. IKR følger pålagte internasjonale standarder som gjør det mulig å sammenlikne tall på tvers av land.

2.2. Inntekts- og formuesstatistikk

Ved bruk av registerdata fra blant annet selvangivelser, ligningsregisteret, NAV og KOSTRA, har inntektsstatistikken detaljerte tall for husholdningenes inntekter, i tillegg til utgifter som skatter og renteutgifter. SSBs husholdningsstatistikk brukes for å gruppere tallene etter husholdningstype, og gir også tall på antall husholdninger i hver gruppe. Statistikken publiseres en gang i året, og er en totaltelling for personer bosatt i Norge i regnskapsåret. Detaljeringsgraden og omfanget av denne statistikken gjør dette til en god kilde til denne analysen.

Sammenligner man inntektsstatistikken (IS) og inntekts- og kapitalregnskapet er flere av størrelsene i stor grad sammenfallende. Det er imidlertid noen størrelser i IKR man ikke vil finne igjen i inntektsstatistikken, og det må da brukes andre arter for å fordele IKR på husholdningstype. Saldoposten i inntektsstatistikken, inntekt etter skatt, kan best sammenlignes med disponibel inntekt som er saldobost i IKR. I motsetning til IS, som kun viser størrelser for husholdninger, omfatter IKR alle sektorene i økonomien. Det innebærer at IKR dekker både inntekts- og utgiftssiden til hver størrelse og det kan være én eller flere betalende sektorer og én eller flere mottakende sektorer. Summen av det som betales må tilsvare det som mottas. Tallene i husholdningssektoren er i stor grad basert på verdiene fra de andre sektorene. For eksempel er husholdningenes lønnsinntekt bestemt ved summen av de andre sektorenes lønnskostnader, justert for lønn til utlandet. Dette fører til at det er noe avvik mellom tall på lønnsinntekt i IKR og IS.

2.3. Forbruksundersøkelsen

Fordelingsnøkklene for konsumet er hentet fra forbruksundersøkelsen 2012. Forbruksundersøkelsen (FBU) er en utvalgsbasert spørreundersøkelse der husholdninger blir bedt om å føre dagbok over alle sine utgifter i en toukers periode. I tillegg gjennomføres et introduksjons- og avslutningsintervju. I denne analysen benyttes tall for gjennomsnittlig forbruk per husholdning fordelt på husholdningstyper og inntektsdesiler (desilene er fordelt etter inntekt etter skatt). Forbrukstallene er brutt ned til 12 vare- og tjenestegrupper.

Det ble trukket ut 7000 husholdninger til å delta i forbruksundersøkelsen 2012. Nesten 3000 husholdninger falt helt fra, mens nærmere 600 husholdninger falt delvis fra. Nettoutvalget var dermed på i underkant av 3400 husholdninger, som tilsvarer en svarprosent på omtrent 49 prosent. Dette må regnes som en lav svarprosent.

Som resultat av den lave svarprosenten er de detaljerte forbrukstallene basert på svar fra et lite antall husholdninger. For eksempel er tallene for enpersons-husholdninger basert på i overkant av 440 husholdninger². I dette prosjektet er denne gruppen brutt videre ned på aldersgrupper (etter hovedinntektstakerens alder), slik at datamengden er enda mindre for disse undergruppene. (I beste fall er det like mange i hver gruppe, altså mindre enn 150 per gruppe.) For andre grupper, for eksempel «par med hjemmeboende barn», er problemet med lite data mindre.

Svarprosenten varierer også en del etter observerbare trekk ved husholdningen: både alder på trekkpersonen, husholdningstype og landsdel. Det er problematisk dersom frafallet på én eller annen måte er systematisk. Det er forsøkt å korrigere for systematisk frafall ved å benytte vekter som skal korrigere for observerbart systematisk frafall. Det er ikke mulig å korrigere for systematisk frafall der frafallet er avhengig av ikke-observerbare karakteristika.

² Holmøy og Lillegård, 2014, tabell 6

3. Metode

I denne rapporten er totaler fra nasjonalregnskapets inntekts- og kapitalregnskap fordelt på ulike grupper av husholdninger. Totalene har blitt brutt ned etter typer husholdninger, fordelt etter husholdningenes sammensetning og alder, og etter inntektsdesiler.

Inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen gir inntekts- og forbrukstall fordelt på husholdningstyper og inntektsdesiler. Størrelsene fra nasjonalregnskapets inntekts- og kapitalregnskap er nøkkelfordelt med utgangspunkt i fordelingen fra disse to statistikkene. Dette kapitlet redegjør nærmere for framgangsmåten. Først gjennomgås fordelingen på ulike typer husholdninger. Fordelingen på inntektsdesiler er beskrevet i kapittel 3.2.

3.1. Fordeling ulike typer husholdninger

Fordeling av inntekter og utgifter

Fordelingsnøkklene for husholdningenes inntekts- og utgiftsstørrelser i IKR er hentet fra inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger, som er utarbeidet av seksjon for lønns- og inntektsstatistikk.

Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger er en totaltelling basert på registerdata, og er således en svært god statistikk for husholdningenes inntekter og utgifter³. Det er imidlertid noen avvik i begrepsdefinisjonene mellom de to statistikkene. Nasjonalregnskapets inntekts- og kapitalregnskap omfatter også noen transaksjonsstrømmer som ikke er dekket av inntektsstatistikken for husholdningene. Et eksempel på dette er at IKR inkluderer beregninger for svart arbeid. IKR-tallene er i all hovedsak fordelt med fordelingsnøkler hentet fra inntektsstatistikken.

Fordeling av konsum

Fordelingsnøkklene for husholdningenes konsum er hentet fra forbruksundersøkelsen 2012. Nasjonalregnskapet og forbruksundersøkelsen er begge basert på FNs internasjonale klassifikasjonssystem for konsumutgifter, COICOP⁴. Nasjonalregnskapets totaler for husholdningenes konsum av ulike konsumgrupper kunne dermed fordeles med fordelingsnøkler for de tilsvarende konsumgruppene fra forbruksundersøkelsen uten å måtte foreta antakelser om sammenheng⁵.

I forbruksundersøkelsen foreligger forbruksutgiftene fordelt etter husholdningstype som gjennomsnittsforsbruk per husholdning. For å kunne bruke forbruksundersøkelsens tall til fordeling av nasjonalregnskapets konsum var det nødvendig å omregne disse gjennomsnittstallene til totaler for de ulike gruppene. Denne omregningen ble gjort ved å multiplisere gjennomsnittstall i forbruksundersøkelsen med antall husholdninger gitt fra inntektsstatistikken.

Husholdningsgrupper

Inndelingen av husholdningene på demografiske grupper er en sentral faktor i arbeidet med denne analysen. Husholdningsgruppene bør i utgangspunktet være avgrenset på en måte som er hensiktsmessig med tanke på å kunne tolke resultatet. De to kildene som er benyttet i denne analysen, inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen, gir ulik grad av muligheter til å definere gruppene. Inntektsstatistikken, som er en fulltelling, gir relativt gode muligheter for ulike

³ Som husholdning regnes alle personer som er fast bosatt i boligen.

⁴ Classification of Individual Consumption by Purpose

⁵ Det ble gjort et unntak for boligjenester, som er en teknisk sak, der det ikke er samsvar mellom nasjonalregnskapet og forbruksundersøkelsen.

grupperinger av husholdningstyper, mens i forbruksundersøkelsen er grupperingsmulighetene mer begrenset.

Som følge av dette prosjektets omfang og tilgjengelige ressurser ble det besluttet å bruke allerede definerte grupper i henholdsvis inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen.

Både i IS og FBU er husholdningene gruppert etter samlivsstatus, aldersgruppe og hvorvidt de har barn. Grupperingene i de to statistikkene er svært sammenfallende, men noen grupper har imidlertid små definisjonsforskjeller.

Det ble tatt utgangspunkt i forbruksundersøkelsens gruppering, og inntektsstatistikken ble tilpasset for å få sammenlignbare grupper til fordelingen av konsum og inntekter.

Tabell 3.1 Kobling mellom gruppene i inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen

		Alle husholdninger	Aleneboende, under 45 år	Aleneboende, 45-66 år	Aleneboende, 67 år og over	Par uten barn, under 45 år	Par uten barn, 45-66 år	Par uten barn, 67 år og over	Par med barn, under 18 år	Par med barn, 18 år og over	Mor/far med barn, under 18 år	Aleneboende med barn, 18 år og over	Aleneboende med yngste barn, 18 år og over	Andre husholdninger
Alle	Alle husholdninger	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alle	Enpersonhusholdninger	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alle	Par uten barn	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Alle	Par med barn, yngste barn 0-6 år	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,4	0	0	0
Alle	Par med barn, yngste barn 7-19 år	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alle	Mor eller far med barn, yngste barn 0-19 år	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,4	0	0
Alle	Andre husholdninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,6	0,6	1	0
Aleneboende	Alle aldre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aleneboende	Under 45 år	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aleneboende	45-64 år	0	0	0,92	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aleneboende	65 år eller eldre	0	0	0,08	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Par u/barn	Alle aldre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Par u/barn	Under 45 år	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Par u/barn	45-64 år	0	0	0	0	0	0,92	0	0	0	0	0	0	0
Par u/barn	65 år eller eldre	0	0	0	0	0	0,08	1	0	0	0	0	0	0

Tabell 3.1 viser koblingen mellom IS og FBUs grupper. Vertikal akse viser inntektsstatistikkenes gruppering, horisontal akse viser forbruksundersøkelsens gruppering⁶.

3.2. Fordeling på inntektsdesiler

Forbruksundersøkelsen ble brukt til å fordele konsumet på inntektsdesiler, mens inntektsstørrelsene ble desilfordelt med inntekts- og formuesstatistikken. Husholdningene blir allokert til inntektsdesil utfra husholdningens samlede disponible inntekt. På grunn av begrensninger i forbruksundersøkelsen finnes det tall for de ti prosentene med lavest inntekt og de ti prosentene med høyest inntekt, mens de fire resterende gruppene hver består av 20 prosent av husholdningene, fordelt stigende etter inntekt. For å få sammenlignbare grupper er derfor fokuset på gjennomsnittstall per gruppe i fremlegging og tolkning av resultatene.

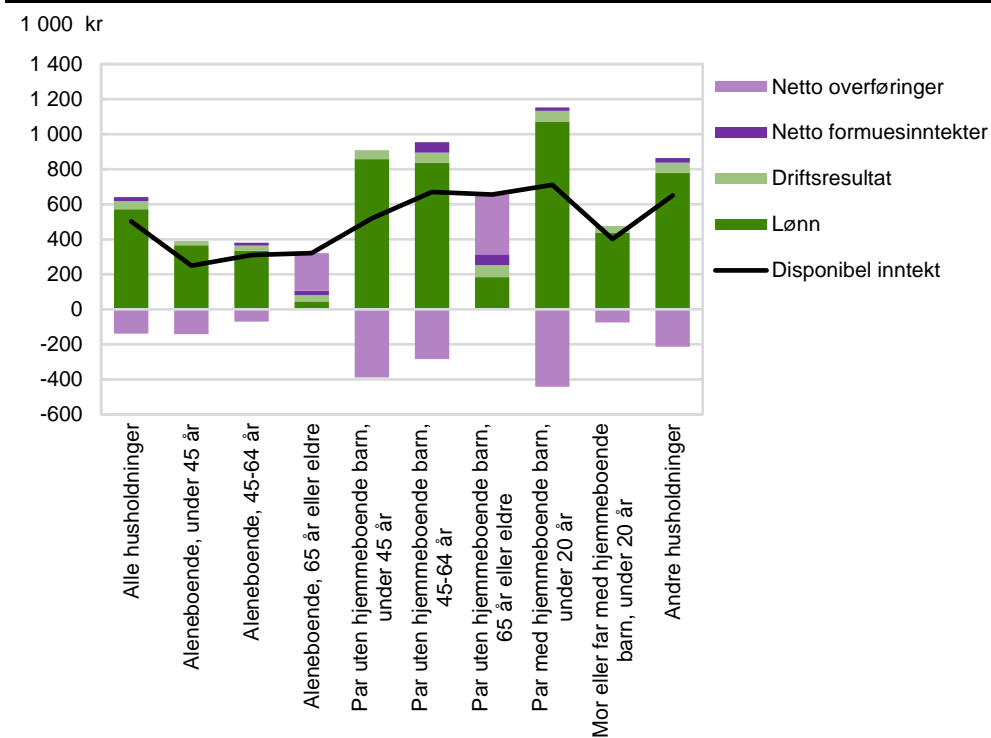
⁶ IS grupperer par og aleneboende i gruppen med barn dersom yngste barnet i husholdningen er under 18 år. De tilsvarende gruppene i forbruksundersøkelsen omfatter barn som er under 20 år. Tilsvarende problemstilling gjaldt også for avgrensingen av eldre. Der FBU klassifiserer personer over 64 år som eldre, opererer inntektsstatistikken med personer over 66 år som eldre. Vi måtte tilpasse gruppene i inntektsstatistikken for å få sammenlignbare grupper. Denne tilpasningen ble gjort med utgangspunkt i SSBs befolkningsstatistikk.

4. Resultater

I tolkingen av resultatene er det viktig å huske at dette er et stillbilde av situasjonen i 2012, og vi har ikke sett på utviklingen over tid.

4.1. Husholdningstyper

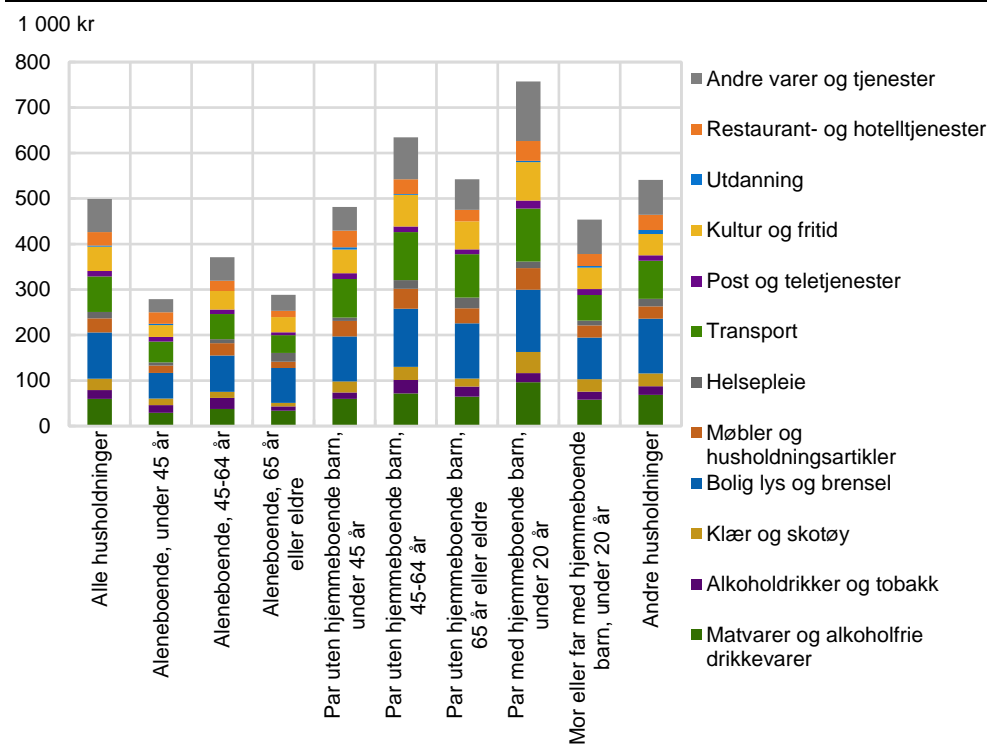
Figur 4.1 Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter husholdningstype. 1000 kroner. 2012

Tallene forteller at par har en gjennomgående høyere disponibel inntekt per husholdning enn aleneboende og enslige forsørgere. Dette er blant annet en naturlig følge av at disse husholdningene ofte består av flere inntektshavere. Den disponible inntekten er også høy i gruppen andre husholdninger. Dette er en heterogen gruppe der om lag halvparten av husholdningene er par eller enslige med hjemmeboende barn på 20 år og over, mens de resterende er ulike konstellasjoner med flere familier i samme husholdning.

Lønn er husholdningenes viktigste inntektskomponent. Dette er tilfelle for alle husholdningstypene utenom de to gruppene der hovedinntektshaveren er over 65 år. For de eldste husholdningsgruppene er det overføringer, deriblant pensjon, som er hovedinntektskilden. Sett bort fra disse eldste gruppene er netto overføringer negative i alle husholdningsgruppene. I disse gruppene er den største delen av netto overføringer skatter og premier til pensjonskasser.

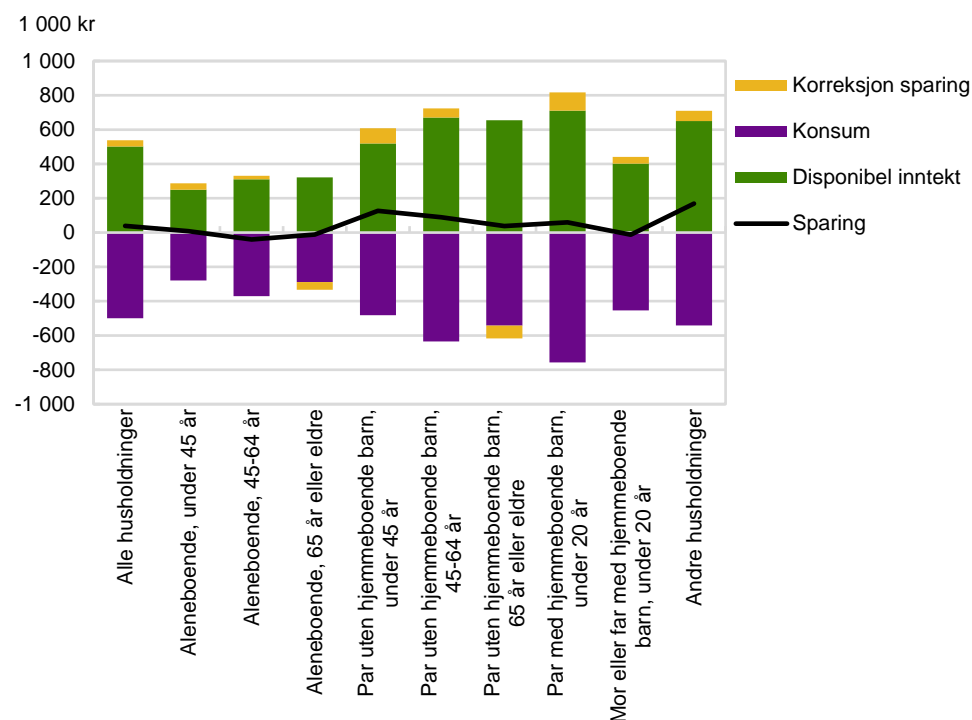
Figur 4.2 Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og husholdningstype. 1000 kroner. 2012

Fordelingen av husholdningenes samlede konsum følger i stor grad samme mønster som deres disponible inntekt. Konsumet er størst i gruppen par med hjemmeboende barn. Deretter følger par uten hjemmeboende barn og andre husholdninger, mens konsumet er lavest blant aleneboende, uavhengig av alder.

De største komponentene i alle husholdningsgruppene er utgifter til bolig, lys og brensel og transport, som inkluderer bilkjøp. Det er også gjennomgående høye utgifter til mat- og drikkevarer.

Det er minst variasjon mellom de ulike husholdningstypene i konsumet av matvarer, når man ser på konsumandeler. Denne varierer mellom 10,1 og 12,8 prosent. Forskjellen er størst i konsumet av helsepleie. I husholdningene der hovedinntektstakeren er 65 år eller eldre, består 4-7 prosent av konsumet av helsepleie, mens i de andre husholdningene ligger denne andelen på rundt halvparten av dette. Det er også en del ulikhet mellom husholdningstypene når det gjelder alkohol og tobakk, samt klær og sko. I husholdningene med aleneboende, 65 år og eldre går for eksempel 2,8 prosent av de totale forbruksutgiftene til klær og sko, men den tilsvarende konsumandelen i husholdningene bestående av par med hjemmeboende barn er 6,2.

Figur 4.3 Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning etter husholdningstype. 1000 kroner. 2012

Figur 4.3 viser gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning i 2012⁷. Tallene forteller at gjennomsnittlig sparing for alle husholdninger er på 58 000 kroner.

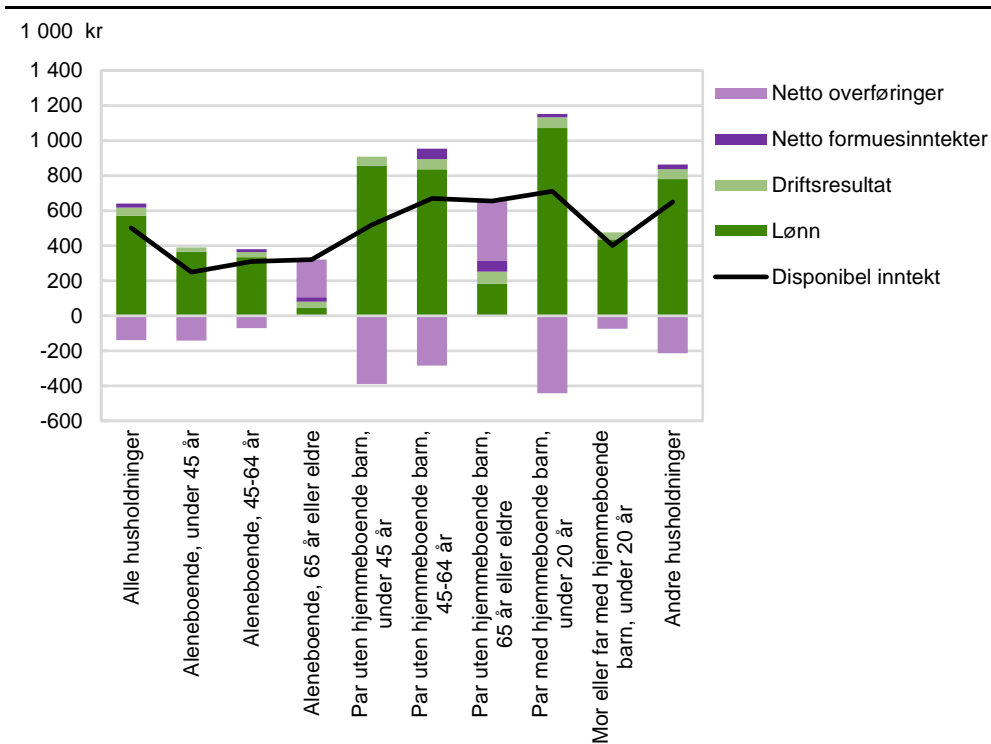
Husholdninger som består av par har gjennomgående høyere sparing enn enslige. Mens aleneboende og enslige foreldre har lav eller negativ sparing, er sparingen i husholdningene bestående av par i gjennomsnitt i underkant av 80 000 kroner. Disponibel inntekt varierer noe mer mellom gruppene enn konsumet, noe som er forenlig med stordriftsfordeler i husholdningene. Husholdningene med barn er ikke fordelt på alder til hovedinntektstaker, men det er rimelig å tro at både par og enslige med hjemmeboende barn under 20 år primært er i aldersgruppene under 65 år. Dermed kan det se ut som at sparingen generelt er lavere blant de eldre husholdningene enn i de yngre.

Gruppen andre husholdninger har høyest sparing. Denne husholdningstypen er ikke den som har høyest disponibel inntekt, men siden konsumet er lavere enn i de andre høyinntektsgruppene blir sparingen likevel høy. Det lave konsumet i gruppen kan skyldes at disse husholdningene er dårlig representert i forbruksundersøkelsen.

⁷ Korreksjon sparing består i hovedsak av pensjonspremier fratrukket pensjonsytelser.

4.2. Inntektsdesiler

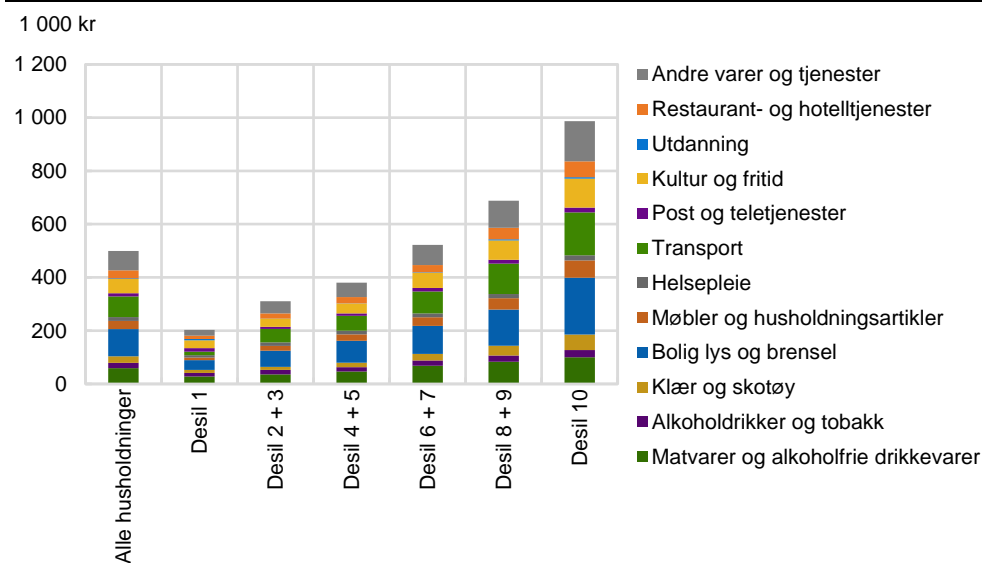
Figur 4.4 Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter inntektsdesiler. 1000 kroner. 2012

For de syv øverste inntektsdesilene er lønn den desidert viktigste inntektskomponenten. For de tre laveste desilene er derimot netto overføringer en stor del av inntekten. Netto overføringer, som i stor grad er skatt, pensjoner og stønader, er negative for de 50 prosentene med høyest inntekt. Tallene viser at det kun er de ti prosentene med høyest disponibel inntekt som har nevneverdige positive netto formuesinntekter. Husholdningenes formuesinntekter består i hovedsak av renter på bankinnskudd og aksjeutbytte samt beregnet avkastning på forsikringskrav, mens formuesutgiftene stort sett omfatter gjeldsrenter.

Disponibel inntekt er om lag ni ganger så høy i den høyeste desilen sammenlignet med den laveste.

Figur 4.5 Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og inntektsdesil. 1000 kroner. 2012

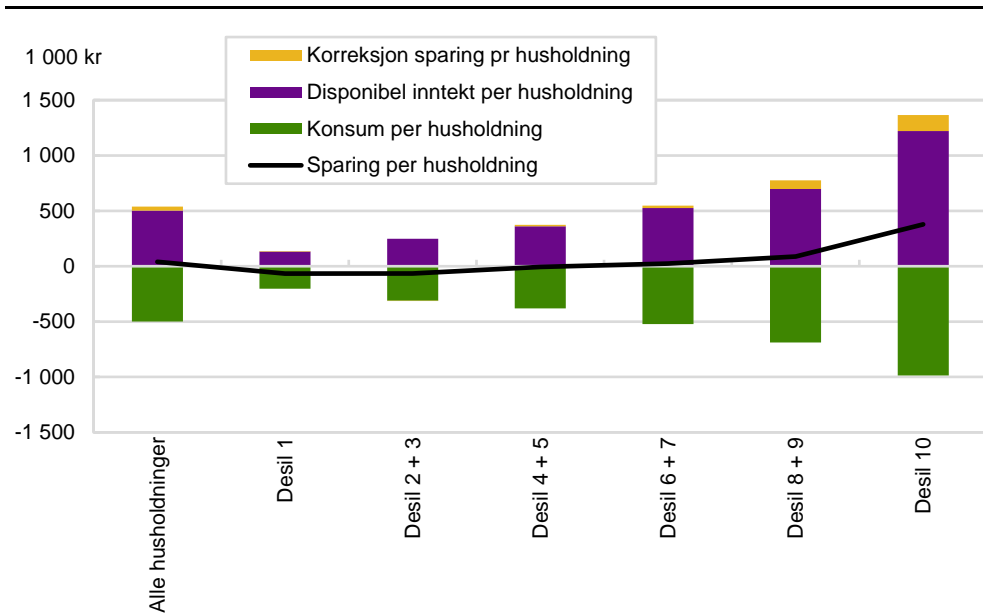

Figur 4.5 viser hvordan konsumet fordeler seg for de forskjellige inntektsdesilene. Forbruket per husholdning øker med inntekten, og dette gjelder nesten alle konsumgruppene. Dette skyldes trolig en kombinasjon av to ting: en husholdning kan ha høy inntekt og høyt konsum fordi det er høy inntekt per person i husholdningen, eller fordi det er mange personer i husholdningen. Figuren viser at samlet konsum i desil 10 er nesten fem ganger så høyt som i desil 1.

Konsumgruppene med mest sprik i forbruket er bolig, lys og brensel og transport. Transportkonsumet (inkludert kjøp av bil) er 12 ganger så høyt i desil 10 som i desil 1. Det er derimot liten variasjon mellom desilene når det kommer til konsumet av alkoholholdige drikkevarer og tobakk, her konsumerer de ti prosentene med høyest inntekt kun dobbelt så mye som de med lavest inntekt. Andelen av konsum i hver gruppe som går til alkohol og tobakk er altså fallende i inntekt.

Den laveste inntektsdesilen har et litt annerledes forbruksmønster enn de andre desilene. Blant annet har de relativt høye utgifter til utdanning, noe som kan tyde på at det er mange studenter i denne gruppen.

Figur 4.6 Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning. 1000 kroner. 2012

Figur 4.6 viser gjennomsnittlig inntekt, konsum og sparing i de ulike inntektsdesilene i 2012. Ikke overraskende øker sparing med disponibel inntekt. Sparingen er i snitt negativ i de fem laveste desilene.

4.3. Varer og tjenester som det offentlige betaler på vegne av husholdningene

For å få et bedre bilde av det totale velferdsnivået og fordelingen i befolkningen, hadde det vært ønskelig å se på den såkalte justerte disponible inntekten i analysen. Denne finnes ved å legge naturalstønader til disponibel inntekt og tilsvarende til konsum. Naturalstønader er overføring av varer eller framskaffelse av tjenester fra det offentlige til husholdningene uten betaling, og disse var på om lag 61 milliarder kroner i 2012 som tilsvarer fem prosent av samlet husholdningskonsum. Eksempler på slike stønader er barnehagetjenester, utdanning, fysioterapi og legetjenester, legemidler på blå resept osv. Det varierer fra land til land hvorvidt husholdningene betaler for slike velferdstjenester selv fullt ut, eller om tjenestene dekkes helt eller delvis av det offentlige. For å få en fullstendig sammenligning av husholdningenes konsum (og disponibel inntekt) over land bør man derfor også inkludere tjenester som husholdningene konsumerer, men ikke betaler for. I figur 4.2.2 ville dette medført at konsumet av for eksempel utdanning og helsepleie, ville være høyere. Siden naturalstønadene justerer både konsumet og inntekten likt, vil de ikke påvirke sparingen.

Grunnet mangel på gode kilder for fordeling av naturalstønadene er dette likevel ikke inkludert i analysen. For noen slike stønader kan man anta at store deler tilfaller visse deler av befolkningen. For eksempel betaler det offentlige hovedsakelig for tannlegetjenestene for barn og unge under 19 år. Derfor vil disse naturalstønadene nesten kun tilfalle husholdningsgruppene med barn. Det samme gjelder utgifter til barnehagetjenester og utdanning. Andre stønader, som lege- og sykehustjenester, legemidler osv. vil derimot være vanskelig å fordele, og vil sannsynligvis fordeles mellom alle gruppene, men med en overvekt på eldre. Naturalstønadene vil mest sannsynlig ha en viss utjæmnende effekt både på konsum og disponibel inntekt, men siden det er samme justering både på konsumet og inntekten likt, vil de ikke påvirke sparingen.

Referanser

- Holmøy og Lillegård, Forbruksundersøkelsen 2012, Dokumentasjonsrapport, 2014
- Stiglitz/Sen/Fitoussi Commission report, GDP and beyond – Measuring progress in a changing world, 2009
- Fabrice Murtin and Marco Mira d’Ercole, Household wealth inequality, 2015 across OECD countries: new OECD evidence
- Tali Shalem and Hila Di-Zahav, Distribution of expenditure among quintiles in Israel, 2015
- Catherine Van Rompaey, Distributions of household income, consumption, saving, assets, liabilities and net worth in the Canadian macroeconomic accounts, 2015
- Maryse Fesseau and Peter van de Ven, Measuring inequality in income and consumption in a national accounts framework, 2014
- Australian Bureau of Statistics, Australian National Accounts: Distribution of Household Income, Consumption and Wealth, 2003-04 to 2014-15. 2015

Vedlegg A: Tabeller

Tabell A 1 Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter husholdningstype. kroner. 2012. (Tabell 4.1)

	Alle hus- holdninger	Alene- boende, under 45 år	Alene- boende, 45-64 år	Alene- boende, 65 år eller eldre	Par uten hjemme- boende barn, under 45 år	Par uten hjemme- boende barn, 45-64 år	Par uten hjemme- boende barn, 65 år eller eldre	Par med hjemme- boende barn, under 19 år	Mor eller far med hjemme- boende barn, under 19 år	Andre hus- holdninger
Lønn	571 634	366 153	334 943	44 690	857 713	836 751	183 728	1 072 467	435 748	780 139
Driftsresultat	46 676	24 419	28 703	35 637	50 829	58 264	68 954	60 582	40 142	57 159
Netto finans- inntekter	22 624	-771	17 101	25 478	-5 559	58 962	60 956	19 650	-1 266	26 530
Netto over- føringer	-138 961	-140 363	-70 417	215 491	-383 545	-283 665	341 443	-442 049	-72 960	-213 680
Disponibel inntekt	501 973	249 438	310 330	321 296	519 438	670 312	655 082	710 650	401 664	650 148

Tabell A 2 Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og husholdningstype. Kroner. 2012. (Tabell 4.2)

	Alle hus- holdninger	Alene- boende, under 45 år	Alene- boende, 45-64 år	Alene- boende, 65 år eller eldre	Par uten hjemme- boende barn, under 45 år	Par uten hjemme- boende barn, 45-64 år	Par uten hjemme- boende barn, 65 år eller eldre	Par med hjemme- boende barn, under 19 år	Mor eller far med hjemme- boende barn, under 19 år	Andre hus- holdninger
Forbruksutgift i alt	499 266	278 965	371 104	288 283	481 568	634 541	542 388	757 309	453 886	540 976
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	59 600	29 061	37 461	33 738	59 600	71 569	64 740	96 154	58 140	68 627
Alkoholdrikker og tobakk	19 371	16 853	24 367	9 279	14 332	29 690	21 934	20 122	17 453	18 915
Klær og skotøy	24 921	14 622	13 453	7 997	24 107	28 780	17 784	46 659	27 418	27 999
Bolig lys og brensel	101 870	56 185	79 891	76 496	98 806	127 643	121 318	136 867	91 327	120 297
Møbler og husholdnings- artikler	30 870	16 343	27 072	13 697	34 230	43 935	33 158	47 372	26 919	27 181
Helsepleie	14 106	6 731	8 865	19 501	7 395	19 171	23 597	14 474	10 585	16 530
Transport	78 011	46 008	55 154	38 875	84 900	105 602	95 184	116 522	56 324	83 683
Post og teletjenester	12 075	10 221	9 919	6 609	12 673	12 315	10 654	17 527	13 018	11 904
Kultur og fritid	53 519	25 942	40 529	33 281	51 926	69 606	61 603	84 500	47 151	46 816
Utdanning	2 373	2 890	12	0	4 800	1 593	0	2 800	3 422	8 763
Restaurant- og hoteltjenester	29 620	25 129	22 668	13 746	36 540	32 353	25 076	43 593	26 376	33 407
Andre varer og tjenester	72 931	28 979	51 714	35 064	52 260	92 284	67 341	130 718	75 754	76 854

Tabell A 3 Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning etter husholdningstype. Kroner. 2012. (Tabell 4.3)

	Alle hus- holdninger	Alene- boende, under 45 år	Alene- boende, 45-64 år	Alene- boende, 65 år eller eldre	Par uten hjemme- boende barn, under 45 år	Par uten hjemme- boende barn, 45-64 år	Par uten hjemme- boende barn, 65 år eller eldre	Par med hjemme- boende barn, under 19 år	Mor eller far med hjemme- boende barn, under 19 år	Andre hus- holdninger
Disponibel inntekt	501 973	249 438	310 330	321 296	519 438	670 312	655 082	710 650	401 664	650 148
Konsum	-499 266	-278 965	-371 104	-288 283	-481 568	-634 541	-542 388	-757 309	-453 886	-540 976
Korreksjon sparing	36 487	37 671	20 488	-44 725	88 811	53 100	-74 362	106 567	39 514	59 622
Sparing	39 195	8 145	-40 286	-11 713	126 681	88 870	38 331	59 908	-12 708	168 794

Tabell A 4 Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter inntektsdesiler. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.1)

	Alle husholdninger	Desil 1	Desil 2 + 3	Desil 4 + 5	Desil 6 + 7	Desil 8 + 9	Desil 10
Lønn per husholdning	571 634	60 204	144 175	342 220	532 552	986 713	1 644 815
Driftsresultat	46 676	2 768	7 211	16 098	34 890	62 351	222 891
Netto finansinntekter	22 624	6 433	3 203	1 020	2 219	2 436	202 054
Netto overføringer	-138 961	63 519	94 103	1 955	-44 041	-354 384	-848 394
Disponibel inntekt	501 973	132 924	248 693	361 293	525 620	697 115	1 221 366

Tabell A 5 Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og inntektsdesil. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.2)

	Alle husholdninger	Desil 1	Desil 2 + 3	Desil 4 + 5	Desil 6 + 7	Desil 8 + 9	Desil 10
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	59 600	27 838	35 728	46 895	68 218	83 181	100 118
Alkoholdrikker og tobakk	19 371	13 498	16 796	16 306	20 007	23 372	27 246
Klær og skotøy	24 921	11 481	11 394	16 447	24 786	37 088	58 295
Bolig lys og brensel	101 870	36 701	61 181	82 551	105 226	135 442	213 190
Møbler og husholdningsartikler	30 870	9 668	18 021	23 683	32 165	43 140	65 007
Helsepleie	14 106	8 742	13 133	14 073	14 445	15 066	18 883
Transport	78 011	13 498	50 186	56 113	82 135	114 230	161 277
Post og teletjenester	12 075	12 732	8 081	8 782	13 289	14 879	17 956
Kultur og fritid	53 519	29 557	31 011	36 977	57 454	72 789	109 171
Utdanning	2 373	4 841	367	886	1 672	3 841	5 357
Restaurant- og hotelltjenester	29 620	12 870	18 711	23 240	26 687	43 334	59 382
Andre varer og tjenester	72 931	21 764	46 194	54 416	75 937	101 748	150 954

Tabell A 6 Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.3)

	Alle husholdninger	Desil 1	Desil 2 + 3	Desil 4 + 5	Desil 6 + 7	Desil 8 + 9	Desil 10
Konsum per husholdning	-499 266	-203 192	-310 804	-380 369	-522 019	-688 111	-986 836
Disponibel inntekt per husholdning	501 973	132 924	248 693	361 293	525 620	697 115	1 221 366
Korreksjon sparing pr husholdning	36 487	3 817	-4 026	12 809	20 969	79 019	143 514
Sparing per husholdning	39 195	-66 450	-66 137	-6 267	24 570	88 023	378 044

Figurregister

Figur 4.1	Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter husholdningstype. 1000 kroner. 2012	12
Figur 4.2	Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og husholdningstype. 1000 kroner. 2012	13
Figur 4.3	Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning etter husholdningstype. 1000 kroner. 2012.....	14
Figur 4.4	Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter inntektsdesiler. 1000 kroner. 2012.....	15
Figur 4.5	Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og inntektsdesil. 1000 kroner. 2012	16
Figur 4.6	Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning. 1000 kroner. 2012.....	17

Tabellregister

Tabell 3.1	Kobling mellom gruppene i inntektsstatistikken og forbruksundersøkelsen ...	11
Tabell A 1	Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter husholdningstype. kroner. 2012. (Tabell 4.1)	19
Tabell A 2	Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og husholdningstype. Kroner. 2012. (Tabell 4.2)	19
Tabell A 3	Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning etter husholdningstype. Kroner. 2012. (Tabell 4.3)	19
Tabell A 4	Gjennomsnittlige inntekter og utgifter per husholdning etter inntektsdesiler. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.1)	19
Tabell A 5	Gjennomsnittlig konsum per husholdning etter konsumgruppe og inntektsdesil. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.2)	20
Tabell A 6	Gjennomsnittlig disponibel inntekt, konsum og sparing per husholdning. Kroner. 2012. (Tabell 4.2.3)	20

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9560-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-9561-4 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

